

Lausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Suomen Luontopaneeli
Jaana Bäck, Helsingin yliopisto

Yleistä:

- **Luontoposiitiivisuustavoite:** luonnon tila on vuoteen 2035 mennessä parempi kuin se oli vuonna 2020 (Suomen luonnon monimuotoisuusstrategian luonnos)
 - Tavoitteena Hiilineutraali- ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi
 - Tarvitaan laajaa, kaikkien hallinnonalojen ja sektoreiden pitkäjänteistä yhteistyötä luontohaittojen vähentämiseksi, väistämättömien haittojen kompensoimiseksi sekä luonnontilan parantamiseksi; valtavirtaistettava kaikille hallinnonaloille
 - Suomen kansallisen luonnon monimuotoisuuden ja kestävän käytön strategian ja toimintaohjelma ja VM:ssä valmisteilla oleva ilmasto- ja luontostrategia ovat isoja askelia luontokadon torjumisen valtavirtaistamiseksi
 - Kuitenkin monien hallinnonalojen osalta jää epäselväksi, miten juuri luonnon monimuotoisuutta turvataan ja luontokadon uhkaan ja sen torjuntaan vastataan

Ympäristöministeriön hallinnonala:

- **Helmi- ja Metso-ohjelmat** ovat keskeisimpiä suoraan luonnon monimuotoisuuden tukemiseen tähtääviä toimintoja (n. 60 M€ vuoden 2023 budjetissa)
 - Ohjelmiin olisi tulossa huomattavasti enemmän halukkaita maanomistajia kuin rahoitus antaa myöten
 - Pinta-alatavoitteet ja resursointi ovat riittämättömiä saavuttamaan EUn BD strategian tavoitteita (30% suojeltua pinta-alaa, josta kolmannes tiukasti suojeltua; kaikki jäljellä olevat vanhat/luonnontilaiset metsät suojeltava)
 - Jotta 10% tavoitteeseen päästään, kaikkien vanhojen metsien suojelemisen lisäksi tulisi metsämaasta Etelä-Suomessa asettaa 471 000 ha ja Pohjois-Suomessa 176 000 ha tiukkaan suojeluun; Luontopaneelin arvio tarvittavan rahoituksen suuruusluokasta on n. 4.5 Mrd € (KEIMO raportissa 2.7 Mrd €, mutta se ei saavuta Etelä-Suomen osalta 10 % tiukan suojelun pinta-alatavoitetta)
 - Suojelu on kohdennettava vallitsevan tieteellisen ymmärryksen valossa tavalla, joka turvaa metsäluonnon monimuotoisuuden parhaiten Suomen kaikissa osissa (maakunnittain)

Ympäristöministeriön hallinnonala:

- Vihreän siirtymän investointien lupakäsittelyissä on oleellista vaatia **DNSH (do no significant harm)** -kriteerin toteuttamista, mukaan lukien metsäbiomassan hyödyntämishankkeet jotka mahdollisesti vaarantavat suojelutavoitteet
- Luontopaneeli katsoo, että sen tehtävä olisi Ilmastopaneelin tapaan hyvä mainita myös talousarviossa, ja Luontopaneelin resursointi voitaisiin asettaa vastaamaan Ilmastopaneelin resursointia.
- Positiivista:
 - Ympäristövahinkorahasto (kuitenkin valitettavan pieni summa)
 - Ravinteiden kierrätysohjelman jatko
 - Vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toimeenpano

Muut hallinnonalat:

- MMM:
 - Biotalous: merkittäviä riskejä luonnon monimuotoisuudelle, ja maankäyttösektorin ja erityisesti metsäbiomassan energiakäytön kestävyyskriteerit on huomioitava vihreän siirymän investoinneissa
 - Luonnon monimuotoisuutta ja elinympäristöjen tilaa parantavien toimien olisi syytä näkyä vahvemmin myös määrärahojen suuntaamisessa (nyt vain 1% luonnonvara- ja biotalouden edistämisen määrärahasta)
 - Metsähallituksen tulostavoitteen ei pidä vaikeuttaa valtionmetsien kokonaiskestävää käyttöä joka voi olla myös kustannustehokkainta suojelua
 - Kansallinen Metsästrategia: monimuotoisuustavoitteita on tuettava Metso- ja Helmiohjelman merkittävällä tavoitepinta-alojen kasvattamisella ja lisäresursoinnilla sekä valtion että yksityismailla
- TEM:
 - TK&I tuet sisältävät monia luonnonvarojen käytön kestävyttä tukevia elementtejä, mm. keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttöä ja kierrätystä jotka edistävät luonnonvarojen käytön vähentämistä
 - Hiilineutraaliutta tukevien toimien ohella voisi olla nykyistä selkeämmin esillä myös luontokadon pysäyttämistä koskevat tavoitteet ja siihen varatut varat
- OKM: Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuminen eri koulutusasteilla, opetusyhteistyö ja jatkuva oppiminen
- STM: Terveiden edistäminen luontolähtöisten menetelmien avulla
- UM: Pitkäjänteiset kehityspoliittiset panostukset ilmastokestävyyttä ja luonnon monimuotoisuutta yhdessä tukevaan kehitysyhteistyöhön

Lopuksi:

- Talouskatsauksessa todetaan: *Ilmastonmuutos ja luontopääoman ylikulutus pakottavat joka tapauksessa löytämään nykyistä tehokkaampia ja kestävämpiä tapoja tuottaa, kuluttaa ja luoda kasvua taloudessa*
- Ilmasto- ja luontopolitiikassa erityisen tärkeää on ennakointi ja tavoitteisiin sitoutuminen pitkäjänteisesti hallituskausien yli
 - Jotta Suomi onnistuu tavoitteessaan pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä, on tulevien vuosien talousarvioissa luonnonsuojeluun ja luonnontilan parantamiseen varattuja määrärahoja lisättävä suunnitelmallisesti sekä jatkettava panostamista luontopääoman ylikulutuksen hillitsemiseen.
 - Euroopan komission Ennallistamisasetus (Valtioneuvoston kirjelmä (U 76/2022 vp)) tuo merkittäviä lisärahoitustarpeita tuntemattomassa tilassa olevien luontotyyppien inventointiin ja paikkatietojen selvittämiseen
 - Luontopaneeli ehdottaa, että luonnonsuojelun rahoitus sidotaan bruttokansantuotteeseen ja 0,5–1 prosenttia BKT:n pitkäaikaisesta tasosta osoitetaan luonnon tilaa parantaviin ennallistamis- ja suojelutoimiin

Kiitos!